

Shayxzoda va Shekspir: ikki buyuk ijodkor o'rtasidagi ruhiy yaqinlik

Qodirov Islomjon Iqboljon o'g'li

Toshkent davlat transport universiteti

Qurilish muhandisligi fakulteti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Maqsud Shayxzoda va Uilyam Shekspir ijodining umumiy gumanistik yo'nalishi, adolat va insoniylik g'oyalariga sadoqat, ruhiy murakkabliklarni badiiy ifodalashdagi o'xshashliklar tahlil qilinadi. Shayxzoda Shekspir asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilishda uning falsafiy teranligini, obrazlar ichki olamini va dramatik zo'riqishni asliyatga sodiq holda yetkazishga intildi. Maqolada Shayxzodaning Shekspir asarlariga munosabati, tarjima jarayonidagi estetik va badiiy tamoyillari, ikki adibning ruhiy yaqinligi va inson tabiatiga badiiy qarashlaridagi uyg'unliklari yoritiladi.

Abstract: This article analyzes the general humanistic orientation of the works of Maqsud Shaikhzoda and William Shakespeare, their commitment to the ideals of justice and humanity, and the similarities in the artistic expression of spiritual complexities. Shaikhzoda sought to convey the philosophical depth, inner world of images, and dramatic tension of Shakespeare's works faithfully in translating them into Uzbek. The article highlights Shaikhzoda's attitude to Shakespeare's works, his aesthetic and artistic principles in the translation process, the spiritual closeness of the two writers, and the harmony of their artistic views on human nature.

Kalit so'zlar: Umumbashariy g'oyalar, Uilyam Shekspir va Maqsud Shayxzoda, ichki ziddiyatlar, ehtiros va taqdir kuchlari, dramatik zo'riqish, vatanparvarlik va insoniylik.

Keywords: Universal ideas, William Shakespeare and Maqsud Sheikhzadeh, internal conflicts, passion and the forces of fate, dramatic tension, patriotism and humanity.

Kirish

Adabiyot tarixida ayrim buyuk ijodkorlar o'z davridan o'zib chiqib, umumbashariy g'oyalarni ilgari surishi bilan ajralib turadi. Ular insoniyat taqdirini, ruhiy kechinmalarini va adolat uchun kurashni badiiy ifoda etishda o'ziga xos maktab yaratganlar. Ana shunday buyuk siymolar orasida Uilyam Shekspir va Maqsud Shayxzoda alohida o'rin tutadi. Ularning ijodiy yo'li, g'oyaviy-estetik qarashlari va inson tabiatiga badiiy yondashuvlarida chuqur ruhiy yaqinlik ko'zga tashlanadi.

Shekspir va inson tabiatining badiiy tahlili

Shekspir o'z asarlarida inson tabiatining murakkab va ziddiyatli tomonlarini mahorat bilan yoritdi. Uning dramatik obrazlari – Hamlet, Otello, Makbet, Qirol Lir – har biri

ichki azob-uqubat, ruhiy iztirob va hayotiy tanlov oldida turgan insonlar sifatida gavdalanadi.

Shekspir uchun inson faqat jamiyat mahsuli emas, balki o‘z ichki dunyosi, ehtirolari, orzulari va ikkilanmalari bilan murakkab mavjudotdir. Uning qahramonlari o‘z taqdiralarini o‘zlari belgilaydilar, ammo ko‘pincha ichki ziddiyatlar, ehtiros va taqdir kuchlari ularni fojiali yakunga olib keladi.

Shayxzoda va insonparvarlik g‘oyalari

Maqsud Shayxzoda ham insoniyat taqdirini, uning or-nomusi, adolat va erkinlik uchun kurashini badiiy asarlarining markaziga qo‘ydi. Shayxzodaning tarixiy va zamonaviy dramalarida inson o‘z taqdirini o‘zi belgilovchi, haqiqat va adolat yo‘lida fidokorona kurashuvchi qahramon sifatida tasvirlanadi.

“Jaloliddin Manguberdi”, “Mirzo Ulug‘bek” kabi asarlarida Shayxzoda insoniyat tarixidagi buyuk shaxslar taqdirini ochish orqali adolat, vatanparvarlik va insoniylik kabi abadiy qadriyatlarni ulug‘laydi.

Shayxzoda — Shekspir tarjimoni sifatida

Shayxzoda Shekspir asarlarini o‘zbek tiliga tarjima qilish orqali uning g‘oyaviy-estetik merosini o‘z xalqiga yetkazdi. Shayxzoda tarjima jarayonida Shekspirning dramatik zo‘riqishini, obrazlar ruhiy murakkabligini va asarlarning falsafiy teranligini asliyatga sodiq holda ifodalashga intildi.

Shayxzoda Shekspir dramatzimining zamiridagi umuminsoniy g‘oyalarni o‘zbek tilida tabiiy va jozibador tarzda berishga erishdi. U tarjimada nafaqat matnni o‘girdi, balki Shekspir ruhiyatini, uning badiiy falsafasini ham o‘zbek o‘quvchisiga yetkazishga harakat qildi.

Ikki ijodkor o‘rtasidagi ruhiy yaqinlik

Shayxzoda va Shekspirni birlashtiradigan jihatlar quyidagilardan iborat:

- **Inson ruhiyati va ichki kurashga e‘tibor:** Ikkala ijodkor ham inson qalbining nozik jihatlarini mahorat bilan tahlil qiladi.
- **Adolat va haqiqat izlash:** Har ikki adib asarlarining asosiy harakatlantiruvchi kuchi — adolatga intilish va haqiqatni topish istagidir.
- **Murakkab obrazlar yaratish:** Ular qahramonlarini faqat oq yoki qora rangda emas, balki murakkab, ziddiyatli xarakterda ifodalaydi.
- **Dramatik kuch va falsafiy teranlik:** Ularning asarlarida syujet voqeliklari ortidan chuqur falsafiy mazmun o‘z ifodasini topadi.

Xulosa: Maqsud Shayxzoda va Uilyam Shekspir – ikki davr va ikki madaniyat vakili bo‘lsa-da, ularni inson ruhiyatiga teran nazar, adolat va haqiqat izlovchi ruh uyg‘unlashtirib turadi. Shayxzoda Shekspir asarlarini tarjima qilish orqali faqatgina

matnni emas, balki butun bir ma'naviy merosni o'zbek xalqiga hadya qildi. Bugun Shayxzoda va Shekspirning ijodiy ruhiy yaqinligi nafaqat adabiyotshunoslik, balki ma'naviy taraqqiyot yo'lida ham muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. MAQSUD SHAYXZODA BUYUK TARJIMON. Tursinaliyev Dilshodjon Murodjonovich, Qodirov Islomjon Iqboljon o'g'li.
2. Mamurova, F. I. (2021, May). ARTIST OF UZBEKISTAN MAKSUD SHEIKHZADE. In E Conference Globe (pp. 176-178).
3. MAQSUD SHAYXZODA HAYOTI VA IJODINING O'ZBEK MILLIY ADABIYOTIDAGI TUTGAN O'RNI. Toshkent davlat transport universiteti Mamurova Feruza Islamovna, Islomjon Iqboljon o'g'li Qodirov.
4. Zokirov M. Maqsud Shayxzoda. Adabiy tanqidiy ocherk, T., 1969 y.